

INCENTIVE BY DESIGN?

Az Európai Unió irányelv-javaslat a formatervezési minták oltalmáról

UJHELYI Dávid
megbízott oktató (PPKE JÁK)

1. Bevezetés

A szellemi tulajdonjog területén az Európai Unió igen komoly eredményeket ért el az elmúlt időszakban, ami értelemszerűen a tagállami jogban is érezhető hatását. A 2019-ben csúcsonodó szerzői jogi reformtörekvések legfőbb eredményének tekinthető irányelveket¹ a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény novelláris léptékű és értékű módosítása² követte.

A koronavírus-járványt követően, 2022. április 22. napján került közzétételre a kézműves és ipari termékek földrajzi árujelzőinek oltalmával kapcsolatos – angol nevéből deriválva –, röviden CIGI rendeletjavaslat,³ amelynek tárgyalási folyamata jelen tanulmány íráskor már kifejezetten előrehaladottnak tekinthető.

Ezen túlmenően, 2023. április 27. napján került közzétételre az Európai Unió szabadalmi csomagja, amelyben az Európai Bizottság mindösszesen hat rendeletjavaslatot fogalmazott meg, a kiegészítő oltalmi tanúsítványok (*supplementary protection*

¹ A műsorszolgáltató szervezetek egyes online közvetítéseire, valamint televíziós és rádiós műsorok továbbközvetítésére alkalmazandó szerzői jogok és szerzői joggal szomszédos jogok gyakorlására vonatkozó szabályok megállapításáról valamint a 93/83/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló, 2019. április 17.-i, (EU) 2019/789 európai parlamenti és tanácsi irányelv és a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2019. április 17.-i, (EU) 2019/790 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: CDSM irányelv). A jelen tanulmányban felhasznált internetes források utolsó elérési ideje egységesen 2023. július 3. napja.

² A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvény.

³ A kézműves és ipari termékek földrajzi árujelzőinek oltalmáról, valamint az (EU) 2017/1001 és az (EU) 2019/1753 európai parlamenti és tanácsi rendelet és az (EU) 2019/1754 tanácsi határozat módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletjavaslat, COM(2022) 174 final.

certificate, SPC), a szabványmegfelelőségi szempontból elengedhetetlen szabadalmak (*standard essential patents*, SEPs) és a szabadalmi kényszerengedélyek tekintetében.⁴

A CIGI rendeletjavaslat és a szabadalmi csomag között, 2022. november 28. napján ugyanakkor még egy jogalkotási javaslat is közzétételre került, ez pedig az Európai Unió designreform-csomagja, amely egy irányelvi⁵ (*design reform directive*, a továbbiakban: DRD) és egy rendeleti szintű⁶ (*design reform regulation*, a továbbiakban: DRR) javaslatot tartalmaz.

Ezzel párhuzamosan, a későbbi beavatkozási pontok beazonosítása érdekében, érdemes felvázolni, hogy a formatervezési minták oltalmi rendszere – a szellemi tulajdonjogi szabályozástól⁷ megszokott módon – alapvetően három szintre tagozódik, amelyeknek a nemzeti, regionális (uniós) és nemzetközi jogforrások adnak alapot. A hazai oltalmi forma a *formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvényen* (a továbbiakban: Fmtv.) alapul, amelynek tartalmát részben egy uniós jogforrás, a *formatervezési minták oltalmáról szóló, 1998. október 13.-i, 98/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv* (a továbbiakban: Design irányelv) határozza meg. Ezen túlmenően szükséges jelezni, hogy az Fmtv. 2024. január 1. napjával, az *innovációs és tudományos eredmények gazdasági hasznosításának elősegítése érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2023. évi XLI. törvény* (a továbbiakban: Módtv.) útján jelentősen módosulni fog, ami tartalmi szempontból a DRD-vel is kapcsolatba hozható.

A regionális vagy más néven uniós szintű oltalom létrehozása a *közösségi formatervezési mintáról szóló, 2001. december 12.-i, 6/2002/EK tanácsi rendelethez* kötődik (a továbbiakban: Design rendelet), míg a nemzetközi oltalmi szint eljárási jellegű szabályait az *ipari minták nemzetközi letétbe helyezésére létrejött Hágai Megállapodás*⁸

⁴ A válságkezelési kényszerengedélyezésről és a 816/2006/EK rendelet módosításáról szóló rendeletjavaslat, COM(2023) 224 final; a szabványmegfelelőségi szempontból elengedhetetlen szabadalmakról és az (EU) 2017/1001 rendelet módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletjavaslat, COM(2023) 232 final; Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the supplementary protection certificate for plant protection products, COM(2023) 223 final; Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the supplementary protection certificate for medicinal products (recast), COM(2023) 231 final; Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the unitary supplementary certificate for medicinal products, and amending Regulation (EU) 2017/1001, Regulation (EC) No 1901/2006 as well as Regulation (EU) No 608/2013, COM(2023) 222 final; Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the unitary supplementary protection certificate for plant protection products, COM(2023) 221 final (ahol a magyar nyelvű verzió elérhető volt jelen tanulmány lezárásakor, ott az került feltüntetésre).

⁵ A formatervezési minták oltalmáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslat, COM(2022) 667 final.

⁶ A közösségi formatervezési mintáról szóló 6/2002/EK tanácsi rendelet módosításáról és a 2246/2002/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletjavaslat, COM(2022) 666 final.

⁷ Parnashree REJ: Importance of Intellectual Property Rights in Today's World. *Jus Corpus Law Journal*, Vol. 2., No. 4. (2022) 1008.

⁸ Magyarországon kihirdette az ipari minták nemzetközi letétbe helyezésére létrejött Hágai Megállapodás kihirdetéséről szóló 1984. évi 29. törvényerejű rendelet.

állapítja meg, amelyet a Locarno-i Megállapodás⁹ egészít ki osztályozási megállapodás formájában. Mindezt az *ipari tulajdon oltalmára létesült Párizsi Unió Egyezmény*¹⁰ rendelkezései ölelik körbe, amelyek – igen nagy vonalakban – kötelezik a szerződő feleket többek között az „ipari minta” jogi védelmére.¹¹

Amint a fentiekből látható, az Európai Unió országai – így köztük hazánk is – a jogi oltalmat *sui generis* oltalom formájában öntötték – aminek gyökerei egészen az Egyesült Királyság 1787. évi *Designing and Printing of Linen Act*-jéig nyúlnak vissza –,¹² ugyanakkor ez nem mondható nemzetközi sztenderdnek. Példának okáért az Egyesült Államok – ahol az öntöttvas termékek gyártóinak lobbija vezetett az első érdemi kodifikációs eredményhez –¹³ vagy Kína a szabadalmi oltalom speciális formájaként megjelenő, ún. *design patent* jogintézményén keresztül felel meg a nemzetközi jogban vállalt kötelezettségeinek.¹⁴

Jelen tanulmány célja annak feltárása, hogy milyen út és célkitűzések vezettek az uniós formatervezési *acquis* reformjavaslataihoz, illetve annak ismertetése, hogy a DRD tekintetében milyen újításokat fogalmazott meg az uniós jogalkotó, és ennek milyen várható hatásai azonosíthatóak a hazai szabályozásban.

2. Az uniós reformjavaslatokhoz vezető út és célkitűzések

Az uniós szintű formatervezési szabályozás gyökerei egészen az 1960-as évekig nyúlnak vissza,¹⁵ amely munka eredményeként kiemelendő az 1991. évi Zöld Könyv, amely szorgalmazta harmonizációs törekvések megerősítését.¹⁶ A fentiekben már említett, és a jogalkotási munka első eredményét képező Design irányelv közel sem tartozik a legfrissebb uniós jogforrások közé, elfogadására 1998-ban, tehát 25 évvel ezelőtt került sor. A következő jogalkotási lépés a Design rendelet elfogadása volt, amely 2001-ben került közzétételre.

⁹ Az ipari minták nemzetközi osztályozásának létesítéséről szóló Locarnói Megállapodás. Magyarországon kihirdette az egyes iparjogvédelmi uniós megállapodások kihirdetéséről szóló 1973. évi 29. törvényerejű rendelet.

¹⁰ Az 1970. évi, felülvizsgált szövegét Magyarországon kihirdette az ipari tulajdon oltalmára létesült uniós egyezmények 1967. július 14-én Stockholmban felülvizsgált, illetve létrehozott szövegének kihirdetéséről szóló 1970. évi 18. törvényerejű rendelet.

¹¹ A nemzetközi formatervezésiminta-oltalmi szint fejlődéséről részletesen ld. Jennifer E. LAYGO: The Nexus between Creativity and Innovation: A Comparative Approach to Copyright and Industrial Design Protection. *Ateneo Law Journal*, Vol. 62., No. 4. (2018) 1280–1372.

¹² A. S. YASHWANTH: Industrial Design and IPR. *Supremo Amicus*, No. 15., 2020. 420.

¹³ Peter S. MENELL – Ella CORREN: Design Patent Law’s Identity Crisis. *Berkeley Technology Law Journal*, Vol. 36., Symposium Issue, 2021. 9.

¹⁴ Paolo BECONCINI – Margherita FARINA: Design Patent Protection for Automotive Spare Parts in China: A Comparative Analysis with US and EU Laws and Legal Practice. *Bocconi Legal Papers*, No. 8., 2016. 56–57.

¹⁵ RADNAI Anna: A lajstromozás nélküli formatervezésiminta-oltalom. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2016/3. 46. <https://tinyurl.com/52477834>.

¹⁶ EURÓPAI BIZOTTSÁG: *Green paper on the legal protection of industrial design*. III/F/5131/91-EN, 1991. http://aei.pitt.edu/1785/1/design_gp_1.pdf.

Az oltalmi forma első érdemi, átfogó felülvizsgálata gyakorlatilag a DRD és DRR útján valósulhat majd meg, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy ne lettek volna vitás kérdések a jogintézmény tekintetében. Az egyik legfontosabb felvetés a javítási pótalkatrészek tekintetében fogalmazódott meg: bizonyos tagállamok ugyanis szabályoznak kivételt az egyes termékek – elsősorban gépjárművek – javítására szánt pótalkatrészeket védő mintaoltalom vonatkozásában, míg más uniós tagoknál ez teljes mértékben hiányzik. A széttagozott szabályozás és gyakorlat nem kedvez a belső piacnak, így a Design rendelet ideiglenes megoldásként rögzítette a javítási pótalkatrészekhez kapcsolódó klauzulát (*repair clause*), amely az Európai Bizottság jövőbeni jogalkotásáig deklarálta, hogy „a közösségi formatervezésiminta-oltalom nem terjed ki az összetett termék alkotóelemét képező termék mintájának a 19. cikk (1) bekezdése értelmében történő hasznosítására, ha az az összetett termék eredeti megjelenésének helyreállítására irányuló javítását célozza.”¹⁷ A Design irányelv is kitér a javítási pótalkatrészek kérdésére, klauzikálisan rögzítve a kodifikáció idején kialakult *status quo*-t annak lefektetésével, hogy a további jogalkotásig

„a tagállamok hatályban tartják az összetett termék alkotóelemét képező termékre alkalmazott vagy az ilyen termékekben megtestesülő mintának az összetett termék eredeti megjelenésének helyreállítására irányuló javítás céljából történő hasznosítására vonatkozó meglévő rendelkezéseket, és azokat csak akkor módosítják, ha a módosítás az ilyen alkotóelemek piacának liberalizálására irányul.”¹⁸

Ezzel az ún. *freeze-plus* megoldással a tagállamok keze egy irányból kötötté vált, a jövőbeni jogalkotásra csak a liberalizáció irányában volt lehetőség.

Az Európai Bizottság 2004-ben tette közzé a fenti ideiglenesség feloldására szánt jogalkotási javaslatát, amely viszont 2014-ben visszavonásra került,¹⁹ így tehát a javítási pótalkatrészek tekintetében megfogalmazott ideiglenes megoldás szándékon túli időtartamban maradt rendezetlenül.

2014-ben ugyanakkor kezdetét vette az uniós formatervezési *acquis* érdemi értékelése – ennek keretében született például az Európai Bizottság 2016. évi jelentése is –,²⁰ amely egészen 2020-ig tartott. Ezzel párhuzamosan, 2018 és 2019 között,²¹ illetve 2021-ben²² az EU több társadalmi egyeztetést is tartott az ütköző érdekek felmérése érdekében.

2020-ban tanácsi következtetés került elfogadásra, sürgette a formatervezési joganyag felülvizsgálatát, egyúttal felhívta a tagállamokat az ebben való együttműkö-

¹⁷ Design rendelet 110. cikk (1) bekezdés.

¹⁸ Design irányelv 14. cikk.

¹⁹ BAKSAY-NAGY György: Dizájnvédelem az autóiparban. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2017/3. 41. <https://www.szttnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2017-03/02.pdf>.

²⁰ EURÓPAI BIZOTTSÁG: *Legal review on industrial design protection in Europe*. MARKT2014/083/D, 2016. <https://tinyurl.com/3eyf8xku>

²¹ EURÓPAI BIZOTTSÁG: *European Commission launches public consultation on design protection in the EU*. Sajtóközlemény, 2018. december 18. <https://tinyurl.com/yaznpsdn>

²² EURÓPAI BIZOTTSÁG: *Commission seeks public opinion on protection of industrial designs and EU-wide geographical indications for products*. Sajtóközlemény, 2021. április 21. <https://tinyurl.com/2s45s45n>

désre.²³ Ugyanebben az évben született meg az Európai Bizottság IP Akcióterve is,²⁴ amelyben az alábbi célkitűzés, illetve kapcsolódó indokolás kerül lefektetésre.

„[A] Bizottság el fogja végezni a formatervezési minták oltalmáról szóló uniós jogszabályok felülvizsgálatát. Ennek célja, hogy jelentős mértékben javítsa az EU-ban a formatervezési mintaoltalomhoz való hozzáférést és annak megfizethetőségét – különösen a textilipari, a bútorigipari és az elektronikai ökoszisztémák esetében –, valamint annak biztosítása, hogy a formatervezési mintaoltalmi szabályozás hatékonyabban támogassa a digitális és zöld gazdaságra történő áttérést. [...] A lajstromozási eljárások részben elavultak, és néhány esetben felesleges adminisztratív terhet jelentenek. Az új formatervezési megoldások (például az animációs formatervezési minták vagy a grafikus felhasználói felületek) oltalma nem elég világos. Ezenkívül a formatervezési mintaoltalmi jogok terjedelmével kapcsolatos bizonytalanság problémákat okozhat, különösen a 3D nyomtatás egyre szélesebb körben történő használata miatt, illetve a formatervezési mintaoltalmi jogoknak az EU-n áthaladó jog-sértő árukkal szemben való érvényesítésével kapcsolatban.”²⁵

Az Európai Uniónak a formatervezési szabályrendszer melletti elköteleződését 2021-ben újabb, a szellemi tulajdonjogi jogpolitikát érintő tanácsi következtetése erősítette meg,²⁶ amely

„ösztönzi a Bizottságot, hogy előresorolt feladatként gondoskodjon a megfelelő jogalkotási javaslatok kellő időben történő előterjesztéséről, ideértve az ipari formatervezésre vonatkozó uniós jogalkotási aktusok felülvizsgálatára és modernizálására irányuló javaslat lehető legrövidebb időn belüli benyújtását is, az ipari formatervezésnek különösen a kkv-k számára való hozzáférhetőbbé tétele érdekében.”²⁷

Végezetül, az Európai Parlament 2021. szeptember 30. napján fogadta el a szellemi tulajdonra vonatkozó Akcióterv szóló jelentését,²⁸ amelyben ugyancsak támogatta a designreform megvalósítását.

A DRD nyilvánosan elérhető, első szövegverziójának indokolása a felülvizsgálat számos indikációját és célkitűzését nevesíti. Míg indikációként elsősorban a tagállami szabályozás széttagozottsága azonosítható – különös tekintettel a pótalkatrészek javítási célú hasznosítása tekintetében –, amely káros hatással van a belső piacra, addig

²³ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA: Council conclusions on intellectual property policy and the revision of the industrial designs system in the Union. 12750/20, 2020. <https://tinyurl.com/6kx8eptt>

²⁴ EURÓPAI BIZOTTSÁG: Az EU innovációs lehetőségeinek maximális kiaknázása – A szellemi tulajdonra vonatkozó cselekvési terv az EU helyreállításának és rezilienciájának támogatása érdekében. Közlemény, COM(2020) 760 final, 2020. <https://tinyurl.com/bddpbppe>

²⁵ Uo. 2. fejezet.

²⁶ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA: Council conclusions on intellectual property policy. 2021/C 247/02, 2021. <https://tinyurl.com/bdw2bc9>

²⁷ Uo. 3. pont.

²⁸ EURÓPAI PARLAMENT: Report on an intellectual property action plan to support the EU’s recovery and resilience. Committee on Legal Affairs, A9-0284/2021. <https://tinyurl.com/yk28kfwz>

célkitűzésként a Design irányelv szabályozási rendszerének és tartalmának korszerűsítése, az adminisztratív terhek csökkentése, a jogharmonizáció,²⁹ a kis- és középvállalkozások számára könnyebben kiaknázható oltalmi feltételek megteremtése került azonosításra.³⁰

3. Újdonságok a DRD szövegében, hazai relevanciák

A DRD-ben megfogalmazott módosítási javaslatok alapvetően két kategóriába sorolhatóak: vannak olyanok, amelyek a teljes designreform tekintetében relevanciával bírnak – tehát megjelennek mind a DRD, mind pedig a DRR javasolt szövegében –, és olyanok is, amelyek csupán a DRD-ben jelennek meg (utóbbiak viszont vagy harmonizáció-specifikusak, vagy kifejezetten a Design rendeletben elért, korábbi kodifikációs eredmények átvételét szolgálják).

1. A designreform teljes körét átható módosítások közül az egyik legszembevetőbb a minta, illetve termék fogalmak kiegészítése. A Design irányelv minta fogalma³¹ kiegészül egy példálózó felsorolással, amely szerint a definíció alá tartozik a jellegzetességek elmozdítása, átmenete vagy bármilyen más animációja.³² A termék fogalma³³ több ponton is kiegészülhet a javaslatok elfogadása esetén, így nevesítetten magában foglalná, hogy a termék jogi jellege szempontjából irreleváns az, hogy fizikai tárgyban vagy digitális formában testesül-e meg. Emellett, javaslat szerint terméknek lenne tekinthető a jövőben a készlet, a belső környezet kialakítására szánt tárgyak térbeli elrendezése, a logó, a felületi mintázat, és a grafikus felhasználói interfész (*graphical user interface*, GUI)³⁴ is.³⁵ A módosítások célja a fogalomrendszer aktualizálása, pontosítása és bővítése, amely az uniós jogalkotó megítélése szerint a rendelkezések időállóságát szolgálja a technológiai fejlődéssel szemben.³⁶

A kizárólagos hasznosítási jog köre is pontosításra kerülne, amely alapján nevesítetten megtiltható lenne a formatervezési mintát rögzítő adathordozó vagy szoft-

²⁹ Ennek szükségességét jól mutatja, hogy nemzeti szinten gyakran még az oltalmazhatósági feltételeket sem azonosan értelmezik, az olasz szabályozás pl. az egyéni jelleg helyett a „kreatív karakter” és „művészi érték” feltételeket nevesíti. Ld. Massimo STERPI: *The Fine Line between Art and Design. Managing Intellectual Property*, No. 245., 2015. 15.

³⁰ A DRD-hez fűzött indokolás, 1. fejezet.

³¹ Design irányelv 1. cikk a) pont.

³² DRD 2. cikk 3. pont.

³³ Design irányelv 1. cikk b) pont.

³⁴ Ennek a hatályos szabályok szerinti oltalmazhatóságáról ld. részletesen: BÉRES Evelin Erzsébet: A mobilapplikáció és ami mögötte van – az applikációkhoz kapcsolódó szellemi tulajdon-jogok – I–II. rész. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2021/6. és 2022/1. 7–31. és 7–31.; AARON PETER CRUZ: International IP: Harmonizing the Protection of Graphical User Interfaces. *Connecticut Journal of International Law*, Vol. 33., No. 1. (2017) 137–161.; MYKHAILO PONOMARENKO: Theory and Practice of Intellectual Property Rights Protection in Software. *Law Review of Kyiv University of Law*, No. 2., 2021. 228–229.

³⁵ DRD 2. cikk 4. pont.

³⁶ A DRD-hez fűzött indokolás 5. fejezete.

ver létrehozása, letöltése, másolása, megosztása vagy mások részére történő terjesztése a jogsértő termék készítésének lehetővé tétele céljából.³⁷ A szintén példálózó jellegű bővítés a 3D nyomtatásból eredő kihívások³⁸ hatékonyabb kezelésére hivatott,³⁹ emellett pedig a DRD a tranzitáruk elleni szigorúbb fellépés tekintetében is új rendelkezések elfogadására tesz javaslatot.

Szintén fontos az ábrázolhatóság követelményének megjelenése. Míg a hatályos Design irányelv az ábrázolhatóságról csupán a minta változtatással történő lajstromozása, illetve fenntartása körében tesz említést,⁴⁰ addig a DRD önálló cikkben,⁴¹ részletesen rendelkezik a minta ábrázolhatóságának szabályairól. A minta ábrázolásának egyértelműnek, pontosnak, következetesnek és olyannak kell lennie, amely lehetővé teszi az ügy valamennyi részletének egyértelmű megkülönböztetését. Utóbbi feltétel összecsengeni látszik a *védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2015. december 16-i, (EU) 2015/2436 parlamenti és tanácsi irányelv* 3. cikk b) pontja útján, a *védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény* 1. § (1) bekezdés b) pontjában is megjelenő, egyértelmű ábrázolhatóság követelményével. Ez ugyanakkor nem véletlen, az uniós jogalkotó kifejezett célja volt a védjegyjogban elért egyes eredmények megjelenítése a design *acquis* felülvizsgálata során.⁴²

Ugyanakkor talán a legizgalmasabb, javasolt módosítások az oltalom alóli korlátok körét érintik. Nevezetesen, a Design irányelv rendszere a DRD elfogadása esetén – a jelenleg hatályos jog szerinti magáncélú, kísérleti és idézési, oktatási célú kivételeken felül –⁴³ három új korláttal bővülne, ezek: a referenciális kivétel, a véleménynyilvánítás, bírálat és paródiakivétel, és a javítási pótalkatrészekhez kapcsolódó kivétel.

A javasolt referenciális kivétel alapján formatervezésiminta-oltalomból eredő jogok nem gyakorolhatóak formatervezésiminta-oltalom jogosultjának termékeként történő azonosítás vagy „az arra akként” való hivatkozás céljából végzett cselekmények tekintetében.⁴⁴ A DRD (32) preambulumbekkezdése az új korlát vonatkozásában csak annyit rögzít, hogy a referenciális használat elsősorban a mintának az összehasonlító reklám körében való alkalmazását szolgálja. Ezen, illetve a paródiakivétel tekintetében az uniós jogalkotó alátámasztásul felhívja⁴⁵ az Európai Unó Bíróságának (a továbbiakban: EUB) *Nintendo ügyben*⁴⁶ hozott ítéletét. Ugyanakkor a hivatkozott ítélet sem a referenciális, sem pedig a véleménynyilvánításhoz kötődő hasznosításról nem szól, de nagy vonalakban körülírja azt a dogmatikai feltételrendszert, amely segítség lehet a

³⁷ DRD 16. cikk (2) bekezdés d) pont.

³⁸ Ricardo PINHO: The Legal Aspects of 3D Printing in Brazil. *Managing Intellectual Property*, No. 253., 2015. 17.

³⁹ A DRD-hez fűzött indokolás 5. fejezete.

⁴⁰ Design irányelv 11. cikk (7) bekezdés.

⁴¹ DRD 25. cikk (1) bekezdés c) pont és 26. cikk.

⁴² A DRD-hez fűzött indokolás 1. fejezete.

⁴³ Ezeket az Fmtv. 17. § (1) bekezdés a)-c) pontjai is tartalmazzák.

⁴⁴ DRD 18. cikk (1) bekezdés d) pont.

⁴⁵ A DRD-ez fűzött indokolás 5. fejezete.

⁴⁶ C-24/16. és C-25/16. sz. Nintendo egyesített ügyekben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2017:724. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-24/16&language=hu>.

már kodifikált kivételek értelmezése során. Ilyen például az a megállapítás, miszerint „az ilyen formatervezési minták jogosultjainak biztosított jogokat az említett rendelet alapján korlátozó olyan rendelkezéseket [...] szigorúan kell értelmezni, ugyanakkor az ilyen értelmezés nem sértheti az így meghatározott korlátozás hatékony érvényesülését és nem hagyhatja figyelmen kívül annak célját”, illetve hogy „az említett korlátozás három együttes feltételnek van alárendelve, nevezetesen annak, hogy a megjelenítési cselekmények a tisztességes kereskedelmi gyakorlattal összeegyeztethetők, e cselekmények nem sérelmesek indokolatlanul a minta rendes felhasználására nézve, és megnevezik a forrást.”⁴⁷

A DRD önálló kivételben jelenítené meg a formatervezésiminta-oltalom paródiakivételét, amely szerint formatervezésimintaoltalomból eredő jogok nem gyakorolhatóak a véleménynyilvánítás, bírálat vagy paródia céljából végzett cselekmények vonatkozásában sem.⁴⁸ A javaslat vonatkozásában sokkal több kérdés, mint válasz azonosítható a jogalkotás jelenlegi szakaszában. Elsőként a kivétel három köre tekintetében felmerül, hogy az egyes esetkörök meghatározására milyen logika mentén kerülhetett sor? A véleménynyilvánítás szabadsága – vagy más kifejezéssel véleményszabadság – a paródia szerzői jogi megítélése körében elsősorban a tulajdonhoz való joggal szembe állítható alapjogként,⁴⁹ az alapjogi mérlegelés egyik oldalaként, a szerző kizárólagos jogai korlátozásának alapot adó, védendő értéként,⁵⁰ a szerzői jogi egyensúly kialakításának eszközeként⁵¹ jelenik meg, nem pedig önálló szabad felhasználási esetkörként. Ilyen jellegű, általános kivételként való nevesítése egy parttalan, a gyakorlatban nehezen értelmezhető korlátot jelenthez a designjogban. A bírálat (*critique*) némi hasonlóságot mutat a CDSM irányelv 17. cikk (7) bekezdésében szabályozott kritika (*criticism*) vagy ismertetés (*review*) célú szabad felhasználással – ezek közül is inkább a kritikával, főleg az angol nyelvi verzióban –, ugyanakkor kérdésként merülhet fel, hogy az angol nyelvi verziók minimális eltérése, vagy éppen a magyar nyelvi verzió teljesen eltérő szóhasználata egyező vagy éppen eltérő normatartalmat kíván-e jelezni?

A legtöbb kérdés ugyanakkor mindenképpen a paródia vonatkozásában merül fel. Mind az *információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról* szóló, 2001. május 22.-i, 2001/29/EK parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: InfoSoc irányelv), mind pedig a CDSM irányelv három műfajt nevesít a szabad felhasználás körében: a paródiát, a karikatúrát és a *pastiche*-t. Bár

⁴⁷ Nintendo ítélet [74], [78] bekezdés.

⁴⁸ DRD 18. cikk (1) bekezdés e) pont.

⁴⁹ Florian MARTIN-BARITEAU: The Idea of Property in Intellectual Property. *U.B.C. Law Review*, Vol. 52., No. 3. (2019) 896.

⁵⁰ Laura R. BRADFORD: Parody and Perception: Using Cognitive Research to Expand Fair Use in Copyright. *Boston College Law Review*, No. 46., 2005. 728.

⁵¹ POGÁCSÁS Anett: Érték és szabadság. *Iustum Aequum Salutare*, 2016/1. 73. <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20161sz/07.pdf>.

az EUB *Deckmyn ítéletét*⁵² megelőző főtanácsnoki indítvány⁵³ leszögezte, hogy a három műfaj egyidejű nevesítése a paródia fogalmának szélessége, a másik két műfajt felölelő jellege okán felesleges, a hazai átültetés során – bár hangzott el ellenvélemény –⁵⁴ az irányelvi szövegek szóhasználata, a három műfaj egyidejű nevesítésén alapuló kodifikációs megoldás került elfogadásra. Kérdésként merül fel, hogy az Európai Bizottság vajon a DRD kidolgozása során szűkebb körű korlátra kívánt-e javaslatot tenni, vagy csupán magáévá tette az említett főtanácsnoki indítványban foglalt álláspontot? Szintén komoly kérdésként azonosítható a már hivatkozott *Deckmyn* ügyben született ítélet, illetve az abban lefektetettek alkalmazandósága. Bár az ítélet meghozatala idején még a CDSM irányelv javaslata sem volt elérhető – tehát az EUB az InfoSoc irányelv értelmezésére szorítkozott –, a döntés ugyanakkor kimondja, hogy „a »paródia« fogalmát, amely egy – a nemzeti jogokra semmiféle utalást nem tartalmazó – irányelv részét képező rendelkezésben szerepel, az uniós jog önálló fogalmának kell tekinteni, és azt ez utóbbi területen egységesen kell értelmezni.”⁵⁵ Amennyiben az ítélet a paródia minden szellemi tulajdonjogi inkarnációja esetén alkalmazandó, úgy a minta hasznosítása akkor nem sérti a jogosult kizárólagos jogait, ha felidéli az eredeti mintát, emellett pedig humort vagy gúnyt fejez ki. Ellenkező esetben ugyanakkor értelmezési és gyakorlati nehézséget is okozhat, hogy a DRD milyen jellegű hasznosítást ért paródia alatt, példának okáért jogi szempontból meg kell-e különböztetni a cél- és eszközparódiát, vagy milyen relevanciával bírnak a személyhez fűződő jogok a hasznosítás során?

A legnagyobb visszhangot kiváltó korlát ugyanakkor kétségtelenül a pótalkatrészeket érinti. Ahogyan a fentiekben is jeleztük, az uniós jogalkotó – évtizedekkel ezelőtt – a kérdést csupán az ideiglenesség igényével rendezte, ugyanakkor a végleges jogi válasszokhoz ez idáig nem állt rendelkezésre megfelelő támogatottság. Mind a DRD, mind a DRR ugyanakkor tartalmaz egy ún. javítási záradékot (*repair clause*), amely – támaszkodva az EUB *Acacia ügyben*⁵⁶ hozott döntésére is – igyekszik pontot tenni a régóta húzódnó kérdések végére. Itt ugyanakkor szükséges megjegyezni, hogy a DRD szabályozási megoldása dogmatikai szempontból tisztázást igényelhet, mivel nem a korlátokat tartalmazó 18. cikkben, hanem – a jogkimerüléshez és előhasználati joghoz hasonlóan – külön rendelkezésben foglalkozik a pótalkatrészek kérdésével.⁵⁷ Különösen releváns ez annak fényében, hogy a jogirodalom is a korlátok között gondolkodik

⁵² C-201/13. *Johan Deckmyn v Vrijheidsfonds VZW kontra Helena Vandersteen és társai*, ECLI:EU:C:2014:2132. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-201/13>

⁵³ Pedro Cruz Villalón főtanácsnok indítványa a C-201/13. sz. ügyben. 2014. május 22. <https://tinyurl.com/mvs9xc27>

⁵⁴ URHELYI Dávid: *A paródiakivétel szükségessége és lehetséges keretrendszere a hazai szerzői jogban*. Budapest, Ludovika, 2021. VI.1.3. fejezet.

⁵⁵ *Deckmyn* döntés [15] bekezdés.

⁵⁶ C-397/16 és C-435/16 egyesített ügyek, *Acacia Srl v Pneusgarda Srl and Audi AG and Acacia Srl and Rolando D'Amato v Dr. Ing. h.c.F. Porsche AG*. <https://tinyurl.com/54ncnnej>

⁵⁷ DRD 19. cikk.

erről a jogintézményről, ebből fakadóan e tekintetben a háromlépcsős teszt is alkalmazandó.⁵⁸

A pótalkatrészekkel kapcsolatos dilemmák feloldása – a nyilvánvaló fenntarthatósági relevancián túlmenően –⁵⁹ azért is kívánatos, mivel nemcsak szellemi tulajdonjogi, hanem versenyjogi szempontból is relevanciával bírnak: egyrészt érdemi kötődés azonosítható az ún. gépjármű csoportmentességi rendelettel, az *Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke (3) bekezdésének a gépjármű-ágazatbeli vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 2010. május 27.-i, 461/2010/EU bizottsági rendelettel*,⁶⁰ másrészt a gépjármű gyártója erőfölényes helyzetét a releváns szellemi tulajdonjogi korlátozás hiányában könnyen át tudja vetíteni a pótalkatrészek piacára is,⁶¹ amely helyzettel való visszaélés jelentősen károsíthatja a fogyasztók érdekeit.⁶²

A pótalkatrészek korlátja kapcsán felmerült⁶³ a jogirodalomban, hogy a rendelkezés csak a formatervezési minta tekintetében ad mentesítést a kizárólagos jogok alól, vagy a kapcsolódó védjegyoltalom vonatkozásában is mozgásteret enged-e a hasznosítónak. E tekintetben a hazai szerzők közül egyértelműen osztjuk Vida⁶⁴ és Baksay-Nagy⁶⁵ álláspontját – különösen a DRD 19. cikkének szövege alapján, miszerint „[n]em részesülhet oltalomban az olyan lajstromozott formatervezési minta” –, miszerint a javítási záradék nem érinti, korlátozza a releváns védjegyoltalmakat.

A pótalkatrészek kérdésére a jogirodalomban több alternatív válasz is megfogalmazódott, így felmerült a jelenlegi, harmonizáció nélküli állapot fenntartása, a pótalkatrészek szempontjából releváns minták oltalmi idejének korlátozása, a „teljes liberalizáció”, vagyis a korlátozás azonnali és kötelező bevezetése, és szóba került egy, a kényszerengedély jogintézményén alapuló megoldási lehetőség is.⁶⁶ A DRD-hez kapcsolódó indokolás a fenti alternatívák közül csak a liberalizációval foglalkozik, ugyanakkor ennek mértéke tekintetében több, mértékében eltérő opciót is felvázol, ezek 1. mind a már megadott, mind az új mintaoaltalmak tekintetében a korlátozás azonnali be-

⁵⁸ Mja Shuk Chun LAM: The Granting of Intellectual Property Rights and Their Effect on the Promotion of Future Innovation and Creativity. *King's Student Law Review*, No. 6., 2015. 10.; és BAKSAY-NAGY György: Nintendo v. Bigben – Dizájn és joghatóság egy ügyben. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2018/1. 79. <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2018-01/03.pdf>

⁵⁹ Evelyne TERRY: A Right to Repair: Towards Sustainable Remedies in Consumer Law. *European Review of Private Law*, Vol. 27., No. 4. (2019) 866.

⁶⁰ Bár a rendelet csak az uniós versenyjog tekintetében releváns, a hazai versenyjogi jogforrások között megtalálható ennek leképeződése, a *gépjármű utópiacra vonatkozó megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről szóló 204/2011. (X. 7.) Korm. rendelet*.

⁶¹ BAKSAY-NAGY György: A pótalkatrészek formatervezésminta-oltalmának jelene és jövője Európában. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2019/6. 84. <https://tinyurl.com/2abr5ur9>

⁶² UJHELYI Dávid: A versenyjog és szellemi tulajdon-jog kapcsolódási pontjai, különös tekintettel a közös jogkezelésre. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2021/5. 43. <https://tinyurl.com/346wbyk6>

⁶³ TERRY i. m. 866.

⁶⁴ VIDA Sándor: Az alkatrészgyártó védjegyhasználat – Ford dísztarcsák. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2016/3. 135. <https://tinyurl.com/4f5v3mj3>

⁶⁵ BAKSAY-NAGY (2017) i. m. 40.

⁶⁶ BAKSAY-NAGY (2019) i. m. (91–94).

vezetése (*teljes és azonnali liberalizáció*), 2. a korlát hatálybaléptetése az új mintaoltalmak tekintetében, majd tíz éves türelmi időt követően a már korábban megadott oltalmak tekintetében is (*részleges azonnali liberalizáció*), és 3. a korlát hatálybaléptetése csak az új mintaoltalmak tekintetében, a már megadott oltalmak érintetlenül hagyása mellett (*korlátozott azonnali liberalizáció*).⁶⁷ A DRD a második opció mellett foglal állást, így a 19. cikk (3) bekezdése a már megadott oltalmak tekintetében 10 éves türelmi időt biztosít. A DRD-ben foglalt javaslat ugyanakkor hazánkban várhatóan nem fog nagyobb port kavarni, mivel az Fmtv. 17. § (2) bekezdése már – helyesen, az oltalom korlátai között – tartalmazza a pótalkatrészekhez kapcsolódó szabad felhasználást.

Végezetül, mind a DRD, mind a DRR lehetővé teszi az ún. lajstromozási jel (*registration symbol*) használatát⁶⁸ a formatervezésiminta-oltalomban részesülő oltalmi tárgyak tekintetében, amely egy körbe zárt „D” betűnek a terméken való megjelenítését jelenti. Az új jelzésnek alapvetően ugyanaz a funkciója, mind az ún. „copyright jelnek” (©) a szerzői jogban, vagy még közelebbi példával élve, a „trademark jelnek” (®,™) a védjegyjogban: a felhasználók, hasznosítók, használók önmagában jogi erővel nem bíró tájékoztatása arról, hogy tevékenységük potenciálisan kizárólagos jogokat érinthet. Ugyanakkor a lajstromozási jelek alkalmazása viszonylag idegennek tűnik az uniós gyakorlattól, a formatervezési minták körében való konkrét alkalmazása, feltüntetésének módja így kérdéseket vet fel.

2. A módosítások második körébe tartoznak azok a javaslatok, amelyek csak a DRD szövegében jelennek meg újdonságként (gyakran abból az okból, hogy a Design rendeletben a korábbiakban már elért eredmények leképezését valósítják meg). Ezek közül kétségkívül a legfontosabb az érdemi vizsgálat körének szűkítése. A jelenleg hatályos Design irányelv az oltalom feltételeként határozza meg, hogy a bejelentés tárgyának mintának kell minősülnie, a mintának újnak és egyéni jellegűnek kell lennie,⁶⁹ emellett pedig szintén a vizsgálat tárgyát képezi, hogy a minta közrendbe vagy közerkölcsbe ütközik-e.⁷⁰ Ugyanakkor a Design irányelv a bejelentés elutasításának szempontrendszerét nem határozza meg, így a tagállamok az aktuális szabályozás keretei között szabad kezut kapnak abban, hogy az oltalom megadása során a fenti szempontok mindegyikét az érdemi vizsgálatuk részévé teszik-e, vagy sem.

A Design rendelet ugyanakkor a – mostani nevén még – közösségi oltalom tekintetében nem hagy mozgásteret (ennek nem is lenne értelme), a bejelentés elutasítása csak akkor lehetséges, ha annak tárgya nem tekinthető mintának, vagy a bejelentés közrendbe, közerkölcsbe ütközik.⁷¹ Tehát a Design rendelet korlátozott érdemi vizsgálat lefolytatását teszi csak kötelezővé,⁷² az újdonság és egyéni jelleg vizsgálata a

⁶⁷ A DRD-hez fűzött indokolás 3. fejezete.

⁶⁸ DRD 24. cikk.

⁶⁹ Design irányelv 3. cikk (2) bekezdés.

⁷⁰ Design irányelv 8. cikk.

⁷¹ Design rendelet 47. cikk (1) bekezdés.

⁷² BÉRES i. m. 21.

lajstromozás során nem szükséges⁷³ (természetesen pl. egy megsemmisítési eljárásban, a normaszöveg szinten rögzített megsemmisítési okok⁷⁴ alapján ezek a szempontok utólag vizsgálандóak).

A DRD – a Design rendelet mintájára – ugyancsak a korlátozott érdemi vizsgálat rögzítésére tesz javaslatot, így amennyiben az uniós jogalkotó a javaslatban közzétett szöveg elfogadása mellett dönt, úgy annak a hazai lajstromozási eljárásra is jelentős hatása lesz vagy legalábbis lett volna, ugyanis a Módtv. 2024. január 1. napi hatálybalépéssel lényegében elébe megy az uniós jog változásának, és az DRD-ben foglaltakhoz igazítva szűkíteni fogja az érdemi vizsgálat körét a nemzeti formatervezésimintaltalmi eljárásban. Ennek megfelelően az Fmtv. 47. § (2) bekezdése az érdemi vizsgálat tárgykörét csak arra terjeszti ki, hogy a minta kielégíti-e az Fmtv. 1. § (2)–(4) bekezdéseiben a minta, termék és összetett termék fogalmak vonatkozásában meghatározott követelményeket, és hogy az Fmtv. 7–8. §-a alapján nem áll-e fenn a lajstromozást kizáró ok (pl. közrendbe vagy közérkölsbe ütközés, illetve nemzetközi hatósági, állami jelzések használata). A Módtv. ezzel párhuzamosan be fogja vezetni az Fmtv. 33/A. §-ába, egyfajta önálló szolgáltatásként, az oltalmazhatósági vélemény jogintézményét, amely lényegében a kieső érdemi vizsgálati tárgykörök fakultatív, a bejelentő vagy már a jogosult választása szerinti pótlását szolgálja.

A Módtv. indokolása szerint a módosítás a formatervezésiminta-oltalmak megadásának felgyorsítását, az eljárás egyszerűsítését és az átfutási idők csökkentését célozza, az európai országok túlnyomó többsége jogi szabályozásának, valamint az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala közösségi formatervezésiminta-oltalmi bejelentésekkel kapcsolatos gyakorlatához igazodva.⁷⁵ Az értelemszerűen vitathatatlan, hogy a vizsgálati szempontok szűkülésével az oltalomszerzés – mind az adminisztratív terhek, mind az időfaktor tekintetében – áramvonalasabb lesz, sőt, egyáltalán nem kizárt, hogy a bejelentési számok is növekedhetnek a módosítás hatására (a bejelentésszám csökkenése máshol is probléma, Németországban 2021-ben 6-11%-os csökkenés volt kimutatható).⁷⁶ Ugyanakkor, álláspontunk szerint, egyrészt megfontolást igényel, hogy az érdemi vizsgálat terjedelmének redukciója összhangban áll-e a jogterület céljaival, különösen annak ösztönző funkciójával, másrészt pedig, hogy a bejelentési statisztikák javítása valóban az az intézkedés-e, amelyre a jelen oltalmi formának a legnagyobb szüksége van jelenleg. Az érdemi vizsgálat szűkítése ugyanis szükségszerűen magával hozza a gyenge oltalmak számának növekedését, amely hosszútávon erodálhatja a jogi oltalomba vetett bizalmat, összességében pedig ezáltal gyengítheti az oltalomnak az IP-eszköztárban betöltött szerepét. Ráadásul az egyszerűsített oltalomszerzés akár tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok melegágya is lehet, ugyanis egyes vállalkozások visszaélészerű magatartásukkal könnyűszerrel kiszoríthatják versenytársaikat a piacról – még ha csak a megsemmisítési eljárás, illetve a kapcsolódó

⁷³ LAYGO i. m. 1321.

⁷⁴ Design rendelet 25. cikk.

⁷⁵ Ld. a Módtv. 11–15. §-aihoz fűzött indokolást.

⁷⁶ PALÁGYI Tivadar: Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2022/5. 147. <https://tinyurl.com/23krt5h3>

jogorvoslatok erejéig is –; a rövidebb életű, pl. *fast fashion* termékek⁷⁷ esetén ez komoly diszfunkciókat okozhat (bár a jogirodalomban jelentkezett olyan álláspont, miszerint a rövid piaci kifutású termékek tekintetében egyébként is inkább a szerzői jogi védelem, illetve a lajstromozás nélküli formatervezésiminta-oltalom a hatékonyabb).⁷⁸

A Módtv. ugyanakkor tartalmában kétségekívül előremutató, mivel a szűkített érdemi vizsgálat várhatóan mindenképpen – legkésőbb a DRD elfogadását követően – a hazai jogrend része lesz, az átültetési határidőre pedig a hazai jogosultak már egy bejáratott bejelentési rendszerrel készülhetnek fel.

Szintén érdemi újdonságnak tekinthető a halasztás jogintézményének megjelenése az irányelvi szabályozásban. A DRD 30. cikke lehetőséget ad arra, hogy a lajstromozott minta közzététele a jogosult kérésére, az elismert elsőbbségi naptól számított legfeljebb 30 hónapra, elhalasztásra kerüljön. A hazai szabályozásban ez a jogintézmény nem ismeretlen, az Fmtv. 45. § (3)–(6) bekezdései tartalmazták ezt a jogintézményt, ugyanakkor kihasználatlansága okán azt 2011. január 1. napjával a *Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvénnyel összefüggésben szükséges törvénymódosításokról és egyes iparjogvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVIII. törvény* hatályon kívül helyezte, a hatályos jognak tehát jelenleg nem része. Maga a halasztás, mint jogi eszköz, egyébként olyan szempontból némileg visszás, hogy a lajstromozott, kizárólagos iparjogvédelmi természetű jog úgy kerül magadásra, hogy arról a versenytársak nem szereznek tudomást, így saját piaci tevékenységüket nem tudják az azt gátló kizárólagos jogokhoz igazítani. Ugyanakkor a jogosult oldalán több érv is azonosítható a halasztás mellett, így például a piacra lépésig – a titoktartás útján – megakadályozható a minta másolása, ezáltal a piaci tevékenység tervezése is könnyebbé válik.

A DRD ezen túlmenően lehetővé teszi a többes bejelentést abban az esetben is, ha a bejelentett minták nem azonos osztályba tartoznak.⁷⁹ A formatervezésiminta-oltalomnak az osztályokhoz kötöttsége egyébként is jelentősen lazább, mint ahogyan azt a védjegyoltalomnál megszokhattuk,⁸⁰ a megjelölt áruk köre az oltalom tárgyi hatályát nem befolyásolja,⁸¹ így a többes bejelentés e körben való lehetővé tétele előremutató, a gyakorlati igényekhez igazodó módosításnak tekinthető.⁸²

⁷⁷ Bővebben ld. Katherine B. FELICE: Fashioning a Solution for Design Piracy: Considering Intellectual Property Law in the Global Context of Fast Fashion. *Syracuse Journal of International Law and Commerce*, Vol. 39., No. 1. (2011) 219–248.

⁷⁸ HEPP Nóra: A formatervezésiminta-oltalom szerzői jogi megközelítése. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2011/5. 73. <https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201105-pdf/02-hepp-nori.pdf>

⁷⁹ DRD 27. cikk.

⁸⁰ PALÁGYI Tivadar: A metaverzumból és a szellemi tulajdon-jogok metaverzumbeli oltalmáról. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2023/1. 15. <https://tinyurl.com/3ej9zc6d>

⁸¹ Kiss Zoltán Károly – Kiss Dóra Bernadett: Iparművészeti és ipari tervezőművészeti alkotások jogi védelme és párhuzamos oltalmazhatóságuk lehetősége. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2022/3. 80. <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2022-3/03-kiss-kiss.pdf>

⁸² LEHOCZKI Boglárka: A térbeli formák oltalmazhatósága. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2016/1. 48. <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2016-01/02.pdf>

Végezetül, egyéb más módosítások mellett – mint pl. a megsemmisítési okok megszerzése, a bejelentés alaki követelményeinek módosítása vagy a bejelentés lényegtelen részleteinek módosítása – kiemelkedő, hogy a tagállami jogok a jövőben – a DRD-ben foglalt ezirányú javaslat elfogadása esetén – nem fognak lajstromozás nélküli oltalmi formát szabályozni, ez csupán az uniós szintű oltalom tekintetében áll majd rendelkezésre. Egyebekben a lajstromozás nélküli oltalom szabályai a DRR szerint nem változnak, így továbbra is három éves időtartamban áll rendelkezésre, és ezen túl is a másolás megtörténtét kell bizonyítani a jogosultnak, ha jogsértésre kíván hivatkozni.⁸³ Ezen oltalmi forma a jövőben is a rövidebb életciklusú minták vonatkozásában lesz a legjobban kiaknázható,⁸⁴ legyen az GUI vagy éppen a divatipar⁸⁵ (még ha utóbbi esetében egyébként igen nehéz a védjegyoltalommal versenyezni).⁸⁶

4. Konklúzió

A formatervezésiminta-oltalom mind szabályozási, mind gyakorlati szempontból igen nagy utat járt be onnan, hogy létezik egy részben szerzői jogi, részben szabadalmi elemekből építkező oltalom,⁸⁷ amely elsődlegesen a termékek külső kialakítását védi.⁸⁸

A szabályozás – és ezt követően a gyakorlat – fejlődésének következő lépcsője a két designreform javaslat, amelyek a maguktól értetődő módosítások mellett, olyan javaslatokat is tartalmaznak, amelyek hol évtizedek óta kezelést igényelnek (ld. a javítási klauzulát), hol pedig jelentős változásokat hoznak majd a jogosultak életében (mint az érdemi vizsgálat körének szűkítése).

Álláspontunk szerint a DRD szerinti új irányelvjavaslat megfelelő mértékben támaszkodik a korábbi évek bírói gyakorlatában megfogalmazott tételekre, és a jogalkotás korábbi eredményeire, egyúttal jó érzékkel emel át a Design rendelet már meglévő jogintézményeiből. Egyes újítások, különösen a halasztás és az érdemi vizsgálat szűkítése komoly, de elsősorban dogmatikai jellegű aggályokat vetnek fel, ugyanakkor bízunk abban, hogy a gyakorlat – és a lajstromozó hatóságok magas színvonalú lajstromozási tevékenysége – ezeket a jövőben helyén tudja majd kezelni.

⁸³ PALÁGYI Tivadar: Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2023/2. 141. <https://tinyurl.com/4rvymv68>

⁸⁴ KOVÁTS Borbála Lili: Grafikai ábrázolhatóság az európai uniós védjegyjogban. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2017/6. 52. <https://tinyurl.com/mr2xxmsn>

⁸⁵ Bianca LINDAU: Iconic Designs, Icon Status, and Intellectual Property: Discussing Copyright and Fashion and the Ideal Mode of Protection for Fashion Designs and Patterns. *Journal of the Patent and Trademark Office Society*, Vol. 102., No. 3. (2022) 500.

⁸⁶ Christina PHILLIPS: The Real Cinderella Story: Protecting the Inherent Artistry of the Glass Slipper Using Industrial Design. *Valparaiso University Law Review*, Vol. 48., No. 4. (2014) 1189.

⁸⁷ Nikola MILASAVLJEVIC: The Comparative Analysis of Design Right and Copyright. *LAW – Theory and Practice*, Vol. 38., No. 2. (2021) 132.

⁸⁸ Anica HUNJET – Ivana ZAGORACZ – Marin MILKOVIC – Goran KOZINA: Intellectual Property Rights as a Source of Competitive Advantage. *Economic and Social Development, International Scientific Conference on Economic and Social Development*, No. 82., 2022. 334.

Kritikaként álljon itt ugyanakkor, hogy a DRD jogalkotási koncepciójából a technológia legújabb vívmányainak kezelése sajnos hiányozni látszik, így példának okáért az NFT (*non-fungible token*)⁸⁹ vagy különösen és hangsúlyosan az AI (*artificial intelligence*, mesterséges intelligencia) által életre hívott kérdésekre⁹⁰ nem találunk benne választ. Bízunk benne, hogy az uniós jogalkotási folyamat során akad annyi mozgástér, amely ezen szálak elvarrására is megfelelő teret ad, ellenkező esetben féltő, hogy a gyakorlatban már velünk élő problémák hosszú évek múlva kerülhetnek csak rendezésre.

⁸⁹ PALÁGYI Tivadar: Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2023/3. 133. <https://tinyurl.com/73tpdku4>

⁹⁰ Merve NUR SÖKMEN: The future of product design: how artificial intelligence is changing the game. *Designwanted.com*, 2022. december 27. <https://designwanted.com/ai-product-design/>

